
Harangi-Tóth Zoltán

Az indokínai háború kutatásának sajátosságai

[DOI 10.17047/HADTUD.2020.30.4.123](https://doi.org/10.17047/HADTUD.2020.30.4.123)

Az indokínai háború formálta a mai, modern Franciaország képét, és nyomot hagyott az ország fegyveres erején is – amely napjainkban az Európai Unió meghatározó hadereje – az pedig ismert tény, hogy a szövetséges országok hadtörténetének megismerése hozzájárulhat a hatékonyabb együttműködéshez. Ezen a nyilvánvaló tényen túl azonban az indokínai háború hadművészet fejlődésére gyakorolt hatása az, ami a kutatásokat indokoltá teszi, mégis hazánkban a konfliktus hadtörténeti feldolgozása és kontextusának vizsgálata meglehetősen hiányos. Jelen publikáció a téma sajátosságait és a kutatói, valamint oktatói előtt álló nehézségeket veszi számba.

KULCSSZAVAK: Indokínai háború, hadtörténelem, Dien Bien Phu, hadijáték, oktatás módszertan

Some Specific Features of the Research on the Indochina War

The Indochina War shaped modern day France and its armed forces which is now the cornerstone of the European Union's military capability. It is a well known fact that the understanding of the allied powers military history improves cooperation, but the research of the Indochina War adds further knowledge on the development of modern warfare. Despite these facts the conflict and its context is still under represented in Hungarian military history. This publication is about the specifics of the research and teaching of the Indochina war.

KEYWORDS: Indochina War, Military History, Dien Bien Phu, Wargame, Teaching Method

Az indokínai háború hadtörténelmi kontextusa

Az Indokínai-félszigeten zajló távol-keleti konfliktus kezdetben egy egyszerű helyi háborúnak indult a sok között, amelyet a sokat látott francia gyarmatbirodalom megtapasztalt, de hamarosan a modern gerillaháború iskolapéldájává vált. Ennek ellenére a háborút nem az döntötte el, hogy a Viet Minh egyszerűen politikailag kifárasztotta volna ellenfelét, éppen ellenkezőleg, hisz egy döntő csatában semmisítette

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar –

National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training; harangi-toth.zoltan@uni-nke.hu. <https://orcid.org/0000-0002-7076-7106>

meg annak katonai erejét. Mire ez bekövetkezett, addigra számos olyan esemény tör tént, illetve tucatszámú hadművészeti és haditechnikai újítás jelent meg, amely egyenként is érdemes volna a vizsgálatra – jelen publikációban azonban csak ezek áttekintésére teszek kísérletet.

Az indokínai háború története három nagyobb, a hadtörténelem szempontjából is értelmezhető eseménysorba illeszkedik – először is ez az időszak Franciaország közel negyed százados aktív háborús időszakának (1939-től 1962-ig, azaz a második világháborútól az algériai háború végéig) részét képezi. Ez a korszak a francia haderő,¹ különösen a hadsereg szempontjából a hatalomkoncentráció időszaka, amelyet csak felerősített a Negyedik Köztársaság belpolitikai instabilitása.² A francia hadsereg hivatásos állománya a hosszú évek alatt átélt elvesztett csaták és elbukott háborúk hatására bizalmatlanná vált a politikai vezetéssel szemben, úgy érezték, hogy a második világháborúban, Ázsiában majd végül Afrikában is magukra maradtak a küzdelemmel. Indokína és különösen Algéria ezért alkalmas arra, hogy a politika/társadalom és a fegyveres erők viszonyrendszerét vizsgáljuk, hisz a hadseregben növekvő frusztrációnak a hatására bekövetkezett egy szakadás, amely következményeként a katonák, kiemelten a gyarmatokon és az elit (ejtőernyős, idegenlégios) alakulatoknál szolgálók egyre határozottabban gyakoroltak nyomást a politikai vezetésre.³ Ezen események látványos példái de Gaulle tábornok 1958-ashatalomrसेgítéσεnekörülményei⁴, illetve az OAS⁵ létrejötte. Franciaszempontból tehát egy folyamatos, több konfliktusból összeálló, a társadalmi alrendszerek közötti viszonyt megbontó, politikailag aktivizálódó haderő határozza meg ezt a korszakot.

A második eseménysor, amelyhez az indokínai háború kapcsolható, az a dekolonizáció globális folyamata. Ennek szűkebb értelmezése a korábbi gyarmattartók és a volt gyarmatok közötti konfliktusok hadtörténelmi vizsgálata, tágabb értelemben véve pedig az úgynevezett helyi háborúk eseményei, amelyek részben a frissen létrejött önálló államok közt törtek ki (például India és Pakisztán között vagy a Közel-Keleten), ezáltal pedig a lezajlott függetlenedési folyamatokhoz közvetetten kapcsolhatók. Ezeket a konfliktusokat kezdetben szinte minden esetben az aszimmetria és az irregularitás jellemezte,⁶ amelyre a volt gyarmattartók részéről adott válaszok lerakták

1 A francia haderő alatt jelen publikációban az egyszerűség kedvéért az indokínai háborúban Franciaország oldalán harcolt összes nemzetet értem – azaz az anyaországi, a gyarmati, az észak- és nyugat-afrikai, a vietnámi, laoszi és kambodzsai, valamint a törzsi katonákat és légiosokat is.

2 Gazdag Ferenc: Franciaország története 1945–1995. Budapest, Zrínyi, 1996. 64–66. o.

3 Harangi-Tóth Zoltán: Indokína kísértete a Mediterráneumban. In: Mediterrán Világ XVII.: Politika, ideológia és gazdaság a Mediterráneumban, a 20–21. században: tudományos tanácskozás, 45–46. kötet, Szegedi Tudományegyetem, 2019. 222–231. o.

4 J. Nagy László: Az algériai háború és a IV. Köztársaság bukása: De Gaulle visszatérése a hatalomba. *Századok*, 2011/6. 1506–1508. o.

http://publicatio.bibl.uszeged.hu/3327/1/1.NAGY.%20AZ%20ALG%C3%89RIAI%20H.%20%C3%89S%20A%20IV.%20K%C3%96ZT._DE%20GAULLE_.pdf (Letöltés ideje: 2020. 04. 28.)

- 5 A Titkos Hadsereg Szervezete (Organization Armée Secret) egy, az 1960-as években aktív terrorszervezet volt, amelynek alapítói és vezetői főleg a gyarmati hadsereg tábournoki karából és az algériai francia telepések, a „feketelábúak” közül kerültek ki. A szervezet Algéria függetlensége elleni tiltakozásul jött létre, és több merényletet követett el fennállása során, többek közt de Gaulle ellen is.
- 6 Forgács Balázs: A hadikultúra fogalmának historiográfiája I. *Hadtudományi Szemle*, 2. (2009/2) 7. o. http://epa.oszk.hu/02400/02463/00005/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2009_2_001-009.pdf (Letöltés ideje: 2020. 04. 30.)

a modern felkelésellenes műveletek (*Counter Insurgency* – COIN) alapjait.¹ Érdekes módon a francia elméletek a forradalomellenes műveletek (*Counter-Revolutionary Warfare*)² elnevezést kapták, amely jól mutatja, hogy az egyszerű katonai műveleteken túl erősen politikai töltetűek voltak – ez pedig hozzájárult a francia hadsereg fentebb ismertetett átpolitizálódásához.

Végül a harmadik, a leginkább ismert és tárgyalt nagy hadtörténelmi kontextusa az indokínai eseményeknek maga az ekkor kibontakozó hidegháború volt. A két versengő szuperhatalom idővel felismerte a délkelet-ázsiai térség fontosságát, amely így az ideológiai és katonai küzdelmek és proxy háborúk színterévé vált. Az Indokínai-félsziget esetében ez két jól elkülöníthető időszakra bontható, a konfliktus francia (1946–1954) és amerikai (1965–1973/75) szakaszára. A koreai háború kijózanító hatásának köszönhetően a Francia Távol-Keleti Expedíciós Hadtest (*Corps Expéditionnaire Français en Extrême-Orient* – CEFEO) támogatásában egyre nagyobb szerepet vállalt az Amerikai Egyesült Államok, amely a logisztikai és pénzügyi támogatáson keresztül a háború végére szinte egymaga látta el a gyarmati csapatokat, ezáltal életben tartva a küzdelmüket.³ A másik oldalon, a Viet Minh támogatásában 1949 után a maoista Kína vállalt oroszánrészt, mind logisztikai mind ideológiai vonalon⁴ – a háború amerikai szakaszában azonban a Szovjetunió átvette a szerepét, amely a kínai–vietnámi viszony elmérgesedéséhez, majd 1979-ben háborújukhoz vezetett.⁵

Az indokínai háború hadművészet fejlődésére gyakorolt hatása

A szembenálló felek a konfliktus során számos olyan új eljárást és koncepciót dolgoztak ki, amelyek napjainkig a hadművészet elméletének és gyakorlatának fontos részét képezik.

¹ Roger Trinquier ezredes munkássága, illetve David Galula őrnagy voltak azok, akik a 21. századi amerikai felkelésellenes gondolkodás atyjára, David Petraeus tábornokra nagy hatást gyakoroltak.

² A fordítás kompromisszumos, hisz bizonyos teoretikusoknál lehetne ellenforradalmi háborúnak is nevezni, amely már nem csak utal az ideológia elleni küzdelem fontosságára, hanem egyenesen feltételezi egy ellen-ideológia meglétét és terjesztését is a másik fél részéről.

³ The Joint Chiefs of Staff and the First Indochina War 1947–1954. Washington DC, History Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff, 2004. 100–104. o. https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/History/Vietnam/Vietnam_1947-1954.pdf (Letöltés ideje: 2020. 05. 02.)

⁴ Forgács Balázs: Mao and Giap on Partisan Warfare. *AARMS*, 18. (2019/2) 35. o. http://real.mtak.hu/106058/1/AARMS_2019_02_FORGACS.pdf (Letöltés ideje: 2020. 04. 29.)

⁵ Háda Béla: Vietnám az óriások sakktábláján. *Nemzet és Biztonság*, 2015/4. 3–4. o. http://real.mtak.hu/91943/1/nb_2015_4_03_hada_bela_-_vietnam_az_oriasok_sakktablajan.pdf (Letöltés ideje: 2020. 04. 25.)

Ezek teljes körű felsorolására jelen publikáció formai keretei nem lennének elegendőek, így a továbbiakban csak a francia és a gyarmati erőket vizsgálom.

Az indokínai háborúban a terep és a földrajzi viszonyok, valamint az időjárás nagyban meghatározta a két harcoló fél tevékenységét, azonban azért, hogy a megfelelően tudjuk értékelni a konfliktus hadművészetre gyakorolt hatását, külön kell választani a hadszíntér specifikus és az általános érvényű tapasztalatokat, hisz „hazai felhasználói szemmel” ez utóbbi kategória az értékesebb.

A francia haderő által alkalmazott eljárások csak a távol-keleti hadszíntérre jel lemző vonásait általában az őserdei terep és a hegyvidéki viszonyokhoz való alkalmazkodás határozta meg. A városi területeken koncentrálnak a kritikus infrastruktúra eleve helyhez kötötte a CEFEO katonáinak nagy részét Hanoi és Saigon közelében, míg a maradék mobil erők vagy légideszantként vagy a szegényes úthálózatra támaszkodva tudtak csak tevékenykedni.

A kevés számú gépesített csoportot (*Groupement Mobile* – GM) főleg a tűztámogatásukat biztosító tüzérség miatt eleve csak a főbb utak közvetlen közelében tudott tevékenykedni,⁶ amely hiányosságot a francia katonai vezetés ejtőernyős vagy folyami erők alkalmazásával igyekezett kompenzálni. Ezek főleg harcászati szinten bizonyultak sikeresnek – a francia haderő mindmáig az egyik legkomolyabb harcászati légideszant és ejtőernyős tapasztalatokkal rendelkező haderő.

Minél följebb megyünk azonban a vezetési szintek mentén, annál inkább érezhető, hogy a franciák hátrányban voltak ebben az összefüggő arcvonal nélküli háborúban – hadműveleti szinten mozgékonyosságuk miatt csak az ejtőernyős erőkkel számolhattak, amelyek viszont nem rendelkeztek elegendő „állóképességgel” területek tartós birtokba vételéhez. Ezek a hiányosságok majd csak a helikopterek tömeges elterjedésével tűnnek el teljesen, mint az látható a franciák algériai katonai teljesítményén is, amelyet az amerikai haderő a saját vietnámi háborújában tovább fejlesztett.

Érdekes koncepció volt a hadműveleti irányok lezárására és a kulcsterületek birtokba vételére létrehozott nagyméretű, összhaderőnemi, kombinált szárazföldi, légi és logisztikai bázisok (*Base Aero-Terrestre*) alkalmazása,⁷ amelyek egyszerre szolgálták modern erődrendszerként és a körzetükben tevékenykedő csapatok ellátó bázisaként is – ezeket a fő logisztikai központoktól (Hanoi, Haiphong) több száz kilométerre telepítették, és légi úton látták el. Ilyen bázisok voltak a Fekete-folyó mentén Na San (1952–1953) és a laoszi határnál lévő Dien Bien Phu (1953–1954) is. A koncepció hátrányai világosan megmutatkoztak, hisz amikor a légi uralom nem volt a franciák birtokában, az Dien Bien Phu elvesztését okozta –

⁶ Jackson, Peter Drake: French Ground Force Organizational Development For Counterrevolutionary Warfare Between 1945 And 1962. Ft Leavenworth, Thesis, US Army Command and General Staff College, 2005. 41. o. <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a436931.pdf> (Letöltve: 2020. 03. 29.)

⁷ Ondrék József: Francia műszaki csapatok a Dien Bien Phu-i ütközetben. *Hadtudományi Szemle*, XII. (2019/különszám) 213. o. https://folyoiratok.uni-nke.hu/document/nkeszolgaltato-uni-nke-hu/hsz_2019_kulonszam.pdf#page=210 (Letöltés ideje: 2020. 05. 02.)

ennek ellenére az amerikaiak is kiépítették a maguk bázisait, amelyek közül Khe Sanh a legismertebb.⁸

Stratégiai szinten, néhány rövid időszaktól eltekintve, a gyarmati katonai vezetés a háború irreguláris (1946–1949) és a reguláris (1950–1954) szakaszában is hátrányban volt a kezdeményezést birtokló Viet Minh-nel szemben. A koherens hadszíntér szintű tervezés a szilárd politikai és gazdasági támogatás hiánya miatt a háború vége felé egyre nehezebb volt, aminek hatására a valóságtól teljesen elrugaszkodott tervek születtek. A francia haderő tisztikara levonta a szükséges következtetéseket, és az algériai háborúban nem csak közvetetten, hanem közvetlenül is nyomást gyakorolt a politikai vezetésre.

A fenti tapasztalatok feldolgozása kétségkívül hasznos információkkal szolgálhat a kutatók számára, amelyek közül kiemelkedik az ejtőernyős kötelékek harcászati alkalmazása és a kombinált, folyami komponens is tartalmazó műveletek végrehajtása, de az indokínai konfliktus hadművészetre gyakorolt hatásai közül az univerzális érvényűek sokkal értékesebbek.

Ezek főleg a gyarmati erők COIN műveletek tervezése és végrehajtása során elért eredményei, amelyek egyértelműen hatottak az amerikai haderő FM-3-24 (tulajdonképpen az első COIN) szabályzatának kidolgozására.⁹ Ilyen volt többek között a különböző kommandók és különleges alakulatok megszervezése, amelyek a helyi törzsekkel együttműködve a mélységben sikeresen zavarták az ellenség ellátási útvonalaikat, és kritikus felderítő információkkal szolgáltak.¹⁰

Ugyanígy értékes a légi erő COIN műveletekhez kapcsolódó tevékenységének gyakorlati kidolgozása, amelyet az algériai háborúban tökéletesítettek igazán.¹¹ Ellenpéldaként a modern felkelésellenes műveletek lakosság támogatását megnyerni szándékozó (winning the hearts & minds, azaz a szívek és elmék megnyerése)¹² intézkedések hiánya hozható fel – a francia haderőt a konfliktus teljes ideje alatt tipikusan gyarmati gondolkodás jellemezte, és a katonai győzelem megszerzésére koncentrált. Ezt a hiányosságot azonban elfedi, hogy nem csak a gerillákkal szemben, hanem a regulárisra váló észak-vietnámi haderőtől is látványos vereségeket szenvedtek, ezáltal a felületes szemlélő számára úgy tűnhet, hogy csak a háború utolsó évének eseményei kényszerítették tárgyalóasztalhoz a franciákat, holott azok csak egy régóta zajló folyamat betetőzését jelentették.

⁸ Khe Sanh Combat Base több haderőnem által közösen használt amerikai bázis volt az Észak- és Dél-Vietnám határán lévő demilitarizált övezet közelében. 1968-ban a Tet offenzíva során az északi hadsereg körülfúrta, de elfoglalni nem tudta. A nemzetközi sajtó az „amerikai Dien Bien Phu-nak” nevezte.

⁹ Kemény János: A felkelésellenes hadviselés lakosságközpontú elméletének fejlődése a XX–XXI. században. PhD értekezés, Budapest, Corvinus Egyetem, 2014. 167. o. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/769/1/Kemeny_Janos.pdf (Letöltés ideje: 2020. 04. 30.)

¹⁰ Fremont-Barnes, Gregory: A History of Counterinsurgency. Westport CA, Praeger, 2015. 250. o.

¹¹ Alexander, Martin S. – Keiger, J. F. V. (szerk.): France and the Algerian War, 1954–1962: Strategy, Operations and Diplomacy. Oxfordshire UK, Routledge, 2013. 12. o.

¹² Sir Gerald Templer-nek köszönhetően, a brit-malájföldi szükségállapot idején került előtérbe a lakosságközpontú COIN. Kemény János: i. m. 190. o.

A konfliktus kutatásának sajátosságai

Az indokínai háború története hazánkban a hadtörténelmi kutatások nagyon kis részét képezi, amelynek több oka van. Egyfelől a nyelvi nehézségek, hisz a magyar hadtörténelem vizsgálata elsősorban német (kisebb részben latin, orosz, török vagy egyéb környező) nyelvek ismeretét igényli, a frankofón világ a kevés érintettség miatt nem tartozik az érdeklődés fősodrába. Természetesen ez hatványozottan igaz a másik oldalra is, hisz a vietnámi nyelv ismerete még szűkebb keresztmetszete a kutatásoknak, nem is beszélve a vietnámi történetírás politikailag szabályozott hivatalos álláspontjától, amely a források erős kritikáját követeli meg.

Magyar érintettség szempontjából feltárára váró terület az Idegenlégióba belépett magyar hadifoglyok, és a második világháború után az országból elmenekültek története. Ez a téma az eltelt időt figyelembe véve azt jelenti, hogy az utolsó pillanatban vagyunk a személyes interjúk elkészítéséhez, hisz ha csak a háború végén lezajlott Dien Bien Phu-i csatát vesszük, annak idén volt a 64. évfordulója. Az indokínai magyar légiós történetek kutatása összefonódik a magyarországi levéltári anyagokra épülő „nyugatos” hadifogság kutatásával, az önéletrajzok és egyéb személyes anyagok feltárással, illetve a Francia Idegenlégió Aubagne-ban található levéltárában végzett kutatásokkal.

A francia katonai levéltárak elérhetősége a külföldi kutatók számára egyébként is korlátozott, és fegyvernemenként/haderőnemenként, illetve földrajzi értelemben műveltenként is széttagolt. Az indokínai események dokumentációja katonai szempontból a már említett légiós levéltár mellett a volt gyarmati (jelenlegi elnevezéssel tengerészgyalogos) csapatok levéltára a francia Riviéra közelében, Fréjus településen található – ez a festői környezet azonban az egyszeri kutató számára rendkívül költségessé teszi az ott tartózkodást.

A harmadik témában érintett levéltár a francia haderő központi (és tiszti) levéltára (*Service Historique de la Défense* – SHD), amely a Párizs közelében lévő Vincennes kastélyban található. A felsorolt három levéltár közül mind funkciójában és méretében, mind jellegében ez áll közelebb leginkább a mi Hadtörténelmi Levéltárunkhoz.

A felsorolt, hagyományosnak nevezhető levéltárakon túl nagyon fontos forrás a francia haderő audiovizuális anyagainak digitális tára (*Établissement de Communication et de Production Audiovisuelle de la Défense* – ECPAD), amely a fentiek közül az egyetlen, amely a kollekciójának döntő hányadát interneten is elérhetővé teszi. Itt főleg a hivatalos francia katonai fényképész és mozgóképes szolgálatok által készített fotók és filmek érhetőek el.

Fontos megemlíteni a napjainkban egyre népszerűbb közösségi oldalakon, blogokon terjedő tartalmakat is – ezek ugyan nem hivatalos források, nem lektorált publikációk, de egyre gyakoribb, hogy indokínai veteránok gyermekei, unokái digitalizálják és megosztják szüleik leveleit, fotóit, sőt, kitüntetésekre való felterjesztéseit és egyéb hivatalos katonai iratait, amelyek között nem egyszer magyar légiósok anyagai is előkerülnek. Véleményem szerint ezek fontos, és egyéb helyeken nem elérhető, nem egyszer forrásértékű anyagok, amelyeknek kritikai értékelését el kell végezni. Sajnos jelenleg ezeknek az anyagoknak mind

a hivatkozása, mint az elfogadtatása a tudományos világgal kétséges, amelyen változtatni kell.

A háború helyszíneinek felkeresése szintén nehézséget okoz, hisz azok nagy távolságra helyezkednek el hazánktól, és bár ezek segítenék az egyes csaták, műveletek lényegének megértését, illetve vizualizációját, kérdés, hogy szükséges-e ezek pontos ismerete egy hazai kutató számára. Véleményem szerint erre csak pontos hadtörténelmi esettanulmányok elkészítéséhez vagy a magyar vonatkozású emlékhelyek beazonosításához lenne szükség.

Az indokínai háború kutatásának morális vonatkozásai azonban az esettanulmányoknál sokkal fontosabb hozzáadott értékkel rendelkezhetnek egy hazai kutató számára, és feldolgozásuk, beazonosításuk is könnyebb. Egyfelől a francia közgondolkodásba mind ez, mind az algériai háború piszkos háborúként (*Guerre Sale*) került

be – ez pedig a társadalom részéről a kutatásokkal szemben bizonyos fokú elutasítottságot eredményezett.¹³ Egy külföldi kutató számára azonban ez a történelmi teher nem áll fent, így objektíven, pártatlanul kutathatja az eseményeket. Különösen igaz ez, amikor az egyes katonai vezetők vagy alakulatok tevékenységét kell értékelni, amely hagyományosan a hadtörténelmi kutatások fókuszában álló kérdéskörök.

A háború eredményeinek oktatási kérdései

A háború vizsgálatakor tehát a kutatás világos céljainak meghatározása szükséges, hisz egy nem saját ország nehezen kutatható konfliktusáról van szó, ezért érdemes számba venni, hogy a vizsgálatára fordított erőforrások mi módon térülnének meg a leghatékonyabban. Be kell azonosítani azokat a konkrét pontokat, amelyeknek a vizsgálata újdonságot vagy előrelépést hozhat – én ezeket a saját, Nemzeti Közszolgálati Egyetemen betöltött oktatói beosztásom alapján az alábbiakban határoztam meg:

- hozzájárulás egy szövetséges haderő hadtörténelmének megismeréséhez, ezáltal elmélyítve az azzal való együttműködést;
- a hadművészet második világháborút követő fejlődésére gyakorolt általános hatásának feltárása, harcászati, hadműveleti és hadászati/stratégiai szinten;
- napjaink műveleteire gyakorolt hatásának meghatározása, amely főleg a COIN műveletek elméleti alapjainak feltárására vonatkozik;
- légi erő alkalmazási tapasztalatainak összhaderőnemi értelmezése;
- a politikai és a katonai vezetés viszonyrendszerének vizsgálata, anomáliák és indikátorok, valamint a következmények vizsgálata;
- elitizmus és „hadsereg a hadseregen belül” kérdéskör feltárása a francia ejtő-ernyős csapatok történetén keresztül, reflektálva napjaink különleges műveleti kultúrájára;
- magyar idegenlégiós kutatások újabb fejezetének kutatása, versenyt futva az idővel;
- harcászati szintű esettanulmányok készítése az alapszintű tisztképzéshez;
- hadműveleti szintű esettanulmányok készítése a magasabb szintű tisztképzéshez.

Ezeknek a pontoknak a vizsgálatát részben már a korábbi fejezetekben elvégeztem, ezért most csak a két esettanulmánnyal foglalkozom részletesebben. Mindkét esetben a célcsoport a katonai vezetői szak hallgatói állománya, ahol a hadtörténelem és a katonai vezetéselmélet módszertanának az ötvözésére van szükség, hogy a kívánt hatást elérjük.

Az esettanulmányok kidolgozása során tehát a parancsnoki munkát és a döntéshozatalt kell előtérbe helyezni, főleg harcászati szinten,^{14,15} míg MSc képzésben vagy akár a tanfolyamokon a teljes törzsmunka-folyamatot végig lehet vinni. A hallgatói döntések ellenőrzésére és a hadtörténelmi példa összefüggéseinek mélyebb megértésének

¹³ Kemény János: i. m. 85. o.

¹⁴ Négyesi Lajos: Hadtörténelmi példák felhasználása a katonai oktatásban. *Hadtörténelmi Közlemények*,

¹⁵ . (2007/1) 223. o. http://epa.oszk.hu/00000/00018/00065/pdf/EPA00018_hadtortenelmi_2007_01_221-232.pdf (Letöltés ideje: 2020. 04. 18.)

érdekében célszerű a hadijátékokat (*wargame*), mint gyakorlati oktatási módszertant is felhasználni.

Ezek a magyar hadtörténelemben korlátozottan előforduló példák feldolgozására kell, hogy koncentráljanak, így harcászati szinten a modern gerillák elleni harc, ejtőernyős és folyami műveletek terepasztalos modellezésére,¹⁶ míg hadműveleti szinten a Dien Bien Phu-hoz kapcsolható összhaderőnemi események térképes hadijátéka érdekes, amelyekhez hasonló egyediség más, modern konfliktusban nem vagy nem ilyen egyértelműen érhető tetten.

Harcászati szinten számtalan, figurákat használó, raj, szakasz vagy század szintű hadijáték érhető el, hisz a haditechnika vonatkozásában a döntően második világháborús eszközöket felvonultató indokínai konfliktushoz kisebb módosításokkal (terep, harc- és hadrendek) felhasználható minden olyan szabályrendszer, amely az 1944–1945-ös időszak harcait dolgozza fel. Ezen túlmenően a zászlóalj szintű események ábrázolásához már célszerűbb a korlátozott mennyiségben elérhető térképes hadijátékokhoz fordulni: ezek közül is kiemelkedik a francia *Vae Victis* történelmi hadijátékos magazin által feldolgozott, 1952 októberében a Fekete folyó völgyében lezajlott, Tu Lé környéki harcokról szóló hadijáték,¹⁷ amelyben a legendás Marcel Bigeard őrnagy által vezetett 6. Gyarmati Ejtőernyős Zászlóalj (*6e Bataillon Parachutistes Coloniaux – 6e BPC*) halogató harcával fontos napokat nyert a Na San környékén gyülekező francia főerők számára.¹⁸ A hadijáték kiválóan alkalmas arra, hogy a zászlóalj szintű ejtőernyős műveleteket jellemző egyedi vonásokat, mint például a túlerő ellen történő harcbavetés pszichológiáját, a könnyűgyalogos tevékenység jellegét, a terep kiválasztásának kiemelten fontos szempontjait, a magas morál és a szakmai, illetve fizikai felkészültség („elit tudat”) döntő szerepét, végül pedig a parancsnokra nehezedő nagy nyomás egyediségét élethűen, jelenítse meg.

A hadműveleti szinthez jelenleg a piacon előforduló wargamek közül az oktatási céloknak leginkább megfelelő a Legion Wargames kiadó *Dien Bien Phu: The Final Gamble* című 2014-es játéka,¹⁹ amely lehetőséget biztosít az 1953–1954. között zajló események lejátszásra, a tervezéstől a csata fázisainak vezetéséig két fél (francia és Viet Minh) részére, egy hexagonális ráccsal ellátott térkép, néhány kartonpapír jelző és két dobókocka segítségével.

A wargame mechanizmusa szimulálja a csatában szembenálló felek eltérő jellemzőit, így a Viet Minh túlerőt a francia minőségi fölény kompenzálja, illetve a frakciók győzelmi

¹⁶ Harangi-Tóth Zoltán: Francia ejtőernyősök az indokínai háború első felében. *Honvédségi Szemle*, 147. (2019/3) 140–149. o. <https://honvedelem.hu/images/media/5f58be890827c788238979.pdf> (Letöltés ideje: 2020. 04. 19.)

¹⁷ Marina Berthier (szerk.): La bataille de Na San Indochine : novembre-décembre 1952. 4. o. http://archives.ecpad.fr/wp-content/uploads/2012/10/Dossier-Na-San-V1_relecture-ab.pdf (Letöltés ideje: 2020. 04. 17.)

¹⁸ Indochine 1952: Operation „Bruno”. *Vae Victis*, 113. szám, 2013. <https://boardgamegeek.com/boardgame/153789/indochine-1952-operation-bruno> (Letöltés ideje: 2020. 04. 18.)

¹⁹ Legion Wargames (USA): Dien Bien Phu: The Final Gamble, 2014. http://www.legionwargames.com/legion_DBP.html (Letöltés ideje: 2020. 04. 19.)

feltételei is eltérőek – a gyarmatosítók oldala győz, ha sikerül az okozott veszteségekkel a kommunista oldal morálját megtörni, és ezzel az ostrom feladására kényszeríteni, ahogyan az történt 1952 őszén a Dien Bien Phu-i csata előképének számító Na San-nál.²⁰ A Viet Minh győz, ha a franciák morálját sikerül annyira levinni, hogy megadják magukat, ezt pedig az ellátás elvágásával tudják elérni, amelyet az időjárás és az esős évszak egyébként is korlátoz. A gyarmati logisztikai rendszer egyébként is könnyen túlterhelhető, mert mind a páncélosok üzemanyagát, mind a tüzérségi és egyéb löszereket, az élelmet és a vizet, illetve az utánpótlás ejtőernyős zászlóaljakat is a korlátozott számban rendelkezésre álló repülőgépekkel kell az ostromlott erődbe szállítani.²¹ A harcvezetés mellett francia részről főleg a logisztikai rendszer, a Viet Minh részről pedig a humán erőforrás és a morál menedzselése jelent tehát kihívást.

A hadijáték jól szimulálja magát az ostromot is, a francia tábori erődítések kiépítésétől kezdve a Viet Minh párhuzamos és merőleges, szinte Vauban-i²² bonyolultságú árokrendszeréig. Ezek a vonásai teszik a Dien Bien Phu-i csatát a modern hadtörténelem egyedülálló eseményévé, amelyhez hasonló méretű és jellegű esemény azóta sem fordult elő – de mivel a jövőbeni bekövetkezést kizárni nem lehet, ezért az indokínai háború döntő csatáját továbbra is érdemes tanulmányozni. Erre jelenleg a wargame-nél olcsóbb és praktikusabb, a harcoló felek szándékaiba, céljaiba és erőforrásaiba nagyobb betekintést adó, aktív tanulást biztosító gyakorlati oktatási módszertan nincs.

Összegzés

Az indokínai háború egy látszólag távoli esemény, mind időben, mind távolságban, sőt hazánk szempontjából relevanciájában is. Azonban a hadművészet fejlődésére egyértelműen hatást gyakorolt, amely tetten érhető közvetlenül az algériai és az amerikai részvételű vietnámi háború eseményein, közvetetten pedig a napjainkban is zajló felkelés ellenes műveletek elméletének és gyakorlatának alapjait is ekkor rakták le.

A katonai felsőoktatás szempontjából számos olyan példát vonultat föl, amelynek tapasztalatai közvetlenül hozzájárulhatnak a Magyar Honvédség jövőbeni és jelenlegi tisztjeinek szélesebb körű felkészítéséhez – részben a hadijátékok képzésbe való integrálásával párhuzamosan, gyakorlatiasabbá téve ezzel a felkészítést. Érdemes megemlíteni, hogy mivel a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar oktatási portfóliója kibővült, így a biztonságpolitikus képzés is profitálhat a kutatási eredményekből, mégpedig a hadsereg és a politikai vezetés kapcsolatának kutatásán keresztül.

Az indokínai háború kutatásának és oktatásának közvetett eredményei pedig olyan ismeretekkel ruházhatják fel a Magyar Honvédség tisztjeit, amelyek segíthetik az egyik

²⁰ Dufour, Nicolas – Favreau, Jacques: *Nasan la victoire oubliée (1952–1953)*. Paris, Economica, 2000. 153–154. o.

²¹ Legion Wargames (USA): *Dien Bien Phu: The Final Gamble. The living rulebook 2.5c: 21–22. o.*
http://khybergames.com/legionwargames/docs/DB2_living_rules_v2-5c.pdf (Letöltés ideje: 2020. 04. 19.)

²² Csikány Tamás: *Az európai hadművészet a harmincéves háborútól a XIX. század közepéig*. Budapest, ZMNE, 2001. 34–35. o.

meghatározó európai szövetséges haderővel való együttműködést, valamint hagyományaik és tradícióik megértését is.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Alexander, Martin S. – Keiger, J. F. V. (szerk.): France and the Algerian War, 1954–1962: Strategy, Operations and Diplomacy. Oxfordshire UK, Routledge, 2013. <https://doi.org/10.4324/9781315040196>
- Berthier, Marina (szerk.): La bataille de Na San Indochine : novembre-décembre 1952. http://archives.ecpad.fr/wp-content/uploads/2012/10/Dossier-Na-San-V1_relecture-ab.pdf
- Csikány Tamás: Az európai hadművészet a harmincéves háborútól a XIX. század közepéig. Budapest, ZMNE, 2001.
- Dufour, Nicolas – Favreau, Jacques: Nasan la victoire oubliée (1952–1953). Paris, Economica, 2000.
- Forgács Balázs: A hadikultúra fogalmának historiográfiája I. *Hadtudományi Szemle*, 2. (2009/2) 1–9. o. http://epa.oszk.hu/02400/02463/00005/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2009_2_001-009.pdf
- Forgács Balázs: Mao and Giap on Partisan Warfare. *AARMS*, 18. (2019/2) 31–38. o. http://real.mtak.hu/106058/1/AARMS_2019_02_FORGACS.pdf
<https://doi.org/10.32565/aarms.2019.2.3>
- Fremont-Barnes, Gregory: A History of Counterinsurgency. Westport CA, Praeger, 2015.
- Gazdag Ferenc: Franciaország története 1945–1995. Budapest, Zrínyi, 1996.
- Háda Béla: Vietnám az óriások sakktabláján. *Nemzet és Biztonság*, 2015/4. 3–20. o. http://real.mtak.hu/91943/1/nb_2015_4_03_hada_bela_-_vietnam_az_oriasok_sakktablajan.pdf
- Harangi-Tóth Zoltán: Francia ejtőernyősök az indokínai háború első felében. *Honvédségi Szemle*, 147. (2019/3) 140–149. o. <https://honvedelem.hu/images/media/5f58be890827c788238979.pdf>
- Harangi-Tóth Zoltán: Indokína kísértete a Mediterráneumban. In: *Mediterrán Világ XVII.: Politika, ideológia és gazdaság a Mediterráneumban*, a 20–21. században: tudományos tanácskozás, 45–46. kötet, Szegedi Tudományegyetem, 2019. 222–231. o.
- Indochine 1952: Operation „Bruno”. *Vae Victis*, 113. szám, 2013. <https://boardgamegeek.com/boardgame/153789/indochine-1952-operation-bruno>
- Jackson, Peter Drake: French Ground Force Organizational Development For Counterrevolutionary Warfare Between 1945 And 1962. Thesis. Ft Leavenworth, US Army Command and General Staff College, 2005. <https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a436931.pdf>
- J. Nagy László: Az algériai háború és a IV. Köztársaság bukása: De Gaulle visszatérése a hatalomba. *Századok*, 2011/6. 1499–1523. o. http://publicatio.bibl.uszeged.hu/3327/1/J.NAGY.%20AZ%20ALG%C3%89RIA%20H.%20%C3%89S%20A%20IV.%20K%C3%96ZT._DE%20GAULLE_.pdf
- Kemény János: A felkeléssel szembe fordított lakosságközpontú elméletének fejlődése a XX–XXI. században. PhD értekezés, Budapest, Corvinus Egyetem, 2014. http://phd.lib.uni-corvinus.hu/769/1/Kemeny_Janos.pdf
- Legion Wargames (USA): Dien Bien Phu: The Final Gamble. The living rulebook 2.5c: http://khybergames.com/legionwargames/docs/DB2_living_rules_v2-5c.pdf
- Négyesi Lajos: Hadtörténelmi példák felhasználása a katonai oktatásban. *Hadtörténelmi Közlemények*, 120. (2007/1) 221–232. o. http://epa.oszk.hu/00000/00018/00065/pdf/EPA00018_hadtortenelmi_2007_01_221-232.pdf
- Ondrék József: Francia műszaki csapatok a Dien Bien Phu-i ütközetben. *Hadtudományi Szemle*, XII. (2019/különszám) 209–221. o. https://folyoiratok.uni-nke.hu/document/nkeszolgaltato-uni-nke-hu/hsz_2019_kulonszam.pdf#page=210
<https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.ksz.15>
- The Joint Chiefs of Staff and the First Indochina War 1947–1954. Washington DC, History Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff, 2004. https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/History/Vietnam/Vietnam_1947-1954.pdf